

Kvinnor för fred

En fredsförening med kvinnoperspektiv

Tema: Klimat och fred
november 2019

Foto: Mats Karström

Kvinnor för fred vid polcirkeln för att protestera mot militariseringen av Arktis. Upprustningen måste stoppas, för både säkerheten och klimatet.

november 2019

Kvinnor för fred (KFF), som bildades 1978, arbetar för fred på kvinnors villkor. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Kvinnor för fred är medlem i många internationella freds-, kvinno- och solidaritetsorganisationer och ingår i ett nätverk med internationella förgreningar.

Kvinnor för fred kräver stopp för kärnvapen och kärnvapenprov, kämpar mot militär rustning och vapenspridning, kräver stopp för vapenproduktion och -export och kräver en omställning från militär till civil produktion.

Kvinnor för fred arbetar för kvinnors medverkan i konflikthantering, för mänskliga rättigheter, för ökat inflytande för FN och OSSE i alla fredsprocesser och en framtida fredskultur.

Medlemsavgift 170 kr/år i riksorganisationen. Plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.
Familjemedlem 50 kr/år.
Stödmedlem 100 kr/år

Medlemmar får KFF:s tidning.

Kvinnor för fred

Tegelviksgatan 40
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27
Bankgiro: 768-6066
E-post: info@kvinnorforfred.se

Facebook:
[facebook.com/kvinnorforfred](https://www.facebook.com/kvinnorforfred)
Twitter: twitter.com/kvinnorforfred

www.kvinnorforfred.se

Tema: Klimat och fred

INNEHÅLL

Militär upprustning i Europa <i>Ingela Mårtensson</i>	4-6
"Militär verksamhet har fått frisedel i debatten" <i>Birger Schlaug</i>	7-9
Fredsrörelsen bjuder militarismen motstånd <i>Ingalill Ek</i>	10-11
Krisen pågår – Vad gör vi? <i>Susanne Gerstenberg</i>	12
Öppet brev militärens kostnader <i>Ola och Erni Friholt</i>	13
Fackeltåg i Laholm <i>Jasmine Darban</i>	14
Klimat och försvar på EU-möte <i>Sylvia Rönn</i>	15
Kärnvapenhotet – tema på årets bokmessa <i>Lena Angviken</i>	16-18
Lokalföreningar och kontaktkvinnor	19
Sverige ställer upp på Natos krav	20

”De som inte rör sig, märker inte sina bojar.”

Rosa Luxemburg
1871-1919

Tidningen Kvinnor för fred

Tidningen Kvinnor för fred utkommer som temanummer ett par gånger om året och som bilaga i Fria tidningen fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare:
Susanne Gerstenberg
Varje författare ansvarar själv för sin artikel. För icke beställt material ansvaras inte.

Omslagsbild:
Mats Karström

Illustration till vänster:
Helga Henschen

Redaktör: Benita Eklund
Telefon: 073-767 38 86
E-post: benita eklund@gmail.com

Tryckeri:
Norra Skåne Offset

Försvarets frisedel

De närmaste fem åren väntar en eskalerande militarisering av Sverige och övriga Europa. I den inledande texten om klimat och fred ger Ingela Mårtensson en bild av vad som ligger bakom den här utvecklingen. Sverige är i allra högsta grad en del av spelet; anslagen till försvaret ökar stadigt och de militära övningarna på svensk mark blir allt fler.

Samtidigt fortsätter klimatlarmen att hagla och klimatrörelsen växer sig allt starkare. Tusentals och åter tusentals människor har begett sig ut på gatorna och krävt att politikerna tar ansvar. I sådana tider ter det sig högst rimligt att alla satsningar analyseras ur ett klimatperspektiv men på försvarsområdet råder undantagstillstånd. I detta nummer närmar vi oss frågan om hur militariseringen påverkar klimatet och efterlyser vettiga beräkningar av försvarets miljökostnader.

– Det är som om militär verksamhet fått frisedel i klimatdebatten, påpekar Birger Schlaug i sin text om hur Försvarsmakten med hjälp av politikerna satte stopp för ett stort vindkraftsprojekt.

Men det finns också ljus i mörkret. Nyligen uttryckte till exempel EU:s utrikesrepresentant Federica Mogherini att ”det finns en direkt koppling mellan klimatförändringar och försvars- och säkerhetsfrågor”. Sambanden mellan klimat och konflikter uppmärksammas på allt fler håll och det pågår forskning på området.

Härnäst väntar också ett seminarium i Kvinnor för freds regi om militariseringen av Östersjöområdet och där är miljöfrågan i allra högsta grad närvarande. Läs mer om detta på sidan 15. Hoppas att du har möjlighet att delta!

Benita Eklund

Militär upprustning i Europa

När muren föll 1989 fanns en förhoppning att kalla kriget skulle vara slut och att samarbete i stället för konfrontation skulle råda. Det dröjde dock inte länge förän Kuwaitkrisen bröt ut och sedan har den ena krisen ersatt den andra och vi har sett ett Europa som rustats upp istället för ner. Det är hög tid att vända detta och istället börja mobilisera inför till exempel klimatkrisen.

På senare tid har det handlat om Rysslands annektering av Krim och kriget i Ukraina. Resultatet har blivit en ökad spänning mellan Ryssland och Natoländer – en form av ett nytt kallt krig. Det tas som intäkt för att upprusta på båda sidor.

Nato

Europa består av 45 stater varav 27 ingår i den militära alliansen Nato. Den sammanlagda militära budgeten för

alla Natoländer utgör 69 procent av världens försvarsutgifter. USA ensamt står för 35 procent. Det har funnits en irritation från USA:s sida att de övriga medlemmarna förlitar sig på USA:s militära kapacitet och inte avsätter tillräckliga anslag till sina nationella försvar. Inte minst president Trump har betonat detta.

På Natos toppmötet i Wales 2014 beslöt att alla medlemsstater ska avsätta minst två procent av BNP till försvars-

budgeten. Det ska ske under åren fram till 2024. De flesta länder når inte upp till denna nivå. Enligt SIPRI:s statistik över militära kostnader i relation till BNP år 2018 hade till exempel Belgien 0.9 %, Tyskland 1.2%, Nederländerna 1.2%, Danmark 1.2% och Norge 1.6 %.

Det betyder att Tyskland behöver öka sin militära budget med över 300 miljarder US-dollar, Belgien med cirka 50 miljarder och Nederländerna med cirka 10 miljarder dollar. Därtill kommer ett flertal mindre stater som också måste avsätta mer medel till försvaret. Om beslutet i Wales kommer att realiseras så innebär det en oerhörd militarisering av Europa de närmaste fem åren.

Europeiska Unionen - EU

Av Europeiska Unionens 28 medlemsländer tillhör 23 Nato. Det finns ett nära samarbete mellan EU och Nato, vilket inte är så konstigt med tanke på att merparten av länderna ingår i båda organisationerna.

Fördraget om Europeiska Unionen – det så kallade Maastrichtfördraget – trädde i kraft 1993. Där ingick för första gången en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. I Amsterdamfördraget 1999 antogs Europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna.

Lissabonfördraget som trädde i kraft 2009 är ytterligare ett steg att stärka EU:s säkerhetspolitik. I artikel 42.3 står det till exempel att "Medlemsstaterna förbinder sig att gradvis förbättra sin militära kapacitet". Det är minst sagt märkligt att skriva in detta i en grundlag.

Pesco

Europeiska rådet beslöt i juni 2017 att inleda det permanenta strukturerade samarbetet Pesco, som syftar till att fördjupa det försvarspolitiska samarbetet inom ramen för den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna. En förutsättning är att regelbundet höja nationella försvarsanslag för att kunna leva upp till gemensamma åtaganden.

Foto: Filipe Castilhos/Flickr/Creative commons

Muren föll och glädjen var stor över kalla krigets slut och nya öppningar för fred och samverkan. Få anade att vi några decennier senare skulle stå inför en eskalerande upprustning.

Foto: The U.S. Army/Flickr/Creative commons

Det har funnits en irritation från USA:s sida att Europa förlitar sig på Nato och inte satsar tillräckligt på de nationella försvarerna. Men nu börjar landet få gehör och vi kan stå inför en oerhörd militarisering av Europa de närmaste fem åren, skriver Ingela Mårtensson.

Alla medlemsstater utom Danmark (har undantag för militärt samarbete inom EU), Malta och Storbritannien (ska lämna EU) ingår.

I mars 2018 antogs en färdplan för genomförandet av Pesco och en förteckning över de olika försvarsprojekten som medlemsländerna ska bidra med. Sverige ska bland annat bidra med ett Europeiskt test- och evalueringscenter för militära system i Vidsel utanför Luleå.

Europeisk försvarsfond

I anslutning till Pesco har EU instiftat en europeisk försvarsfond som ska innehålla 130 miljarder kronor mellan 2021 och 2027. Enligt EU-kommissionens förslag ligger Sveriges andel på 700–750 miljoner kronor om året.

Försvarsindustrier ska kunna söka pengar från fonden för att utveckla gemensamma försvarsprojekt. Det kommer till exempel att handla om att

utveckla förarlösa militära fordon och beväpnade drönare. Det kan ses som ett embryo till en gemensam försvarsbudget.

Ryssland

Ryssland ökade den militära budgeten efter kriget i Georgien 2008. De senaste åren har den däremot minskat. Trots det får försvaret 3.9 procent av BNP (2018). Ryssland ligger på sjätte plats i världen vad gäller militära utgifter – efter i tur och ordning USA, Kina, Saudiarabien, Indien och Frankrike.

Sverige

På Natos toppmöte 2014 utsågs Finland och Sverige (tillsammans med Georgien, Jordanien och Australien) som särskilt viktiga partners till Nato. Dessutom undertecknades vid detta tillfälle värdlandsavtal mellan Nato

och Sverige respektive Finland.

Det medför att våra länder har dragits allt mer in i Atlantpakten och styrs av dess beslut. Det kom inte minst till uttryck då svenska regeringen valt att inte underteckna FN:s konvention om förbud mot kärnvapen.

Sverige har samtidigt tagit avgörande steg och deltar fullt ut i EU:s militarisering.

Flera riksdagspartier kräver att Sverige liksom Natoländerna ska avsätta två procent av BNP till försvaret. De senaste åren har också militära övningar ökat betydligt i Norden – nationella såväl som internationella.

Regeringen har tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna beslutat att anslaget för det militära försvaret ska uppgå till totalt 84 miljarder kronor från och med 2025. Det motsvarar då cirka 1,5 procent av BNP. Idag uppgår försvarsbudgeten till 56 miljarder och

det innebär en ökning med 65 procent. Till saken hör att försvarsbudgeten ökat med 10 miljarder sedan förra året. Beslutet innebär att under 12 år kommer anslaget till militären att ha fördubblats.

Ökar militär förmåga

Varför dessa enorma höjningar av försvarsanslagen? Det kan säkert härledas till Natos krav på 2 procent. Framför allt de politiska partier som vill att Sverige ska bli medlem i Nato propagerar för att vi också ska avsätta 2 procent av BNP till försvaret, det vill säga ytterligare ökning efter 2025. Dessutom trycker EU på att medlemmarna ska öka sin militära förmåga. Sverige vill vara i framkant.

Vilka konsekvenser får militariseringen?

När alltmer pengar ska gå till försvaret så får det konsekvenser för finansiering av andra samhällsuppdrag. För att täcka tillskottet 2022 ska en bankskatt införas, de övriga åren talar man tyst om.

Hur kommer den militära upprustningen att påverka klimatet? Finns sådana beräkningar över huvud taget? Det är mycket oklart huruvida militär verksamhet ingår i klimatavtalet från Paris. Varför behövs över huvud taget dessa enorma satsningar på militären?

Freds rörelsen och miljörörelsen måste tillsammans ställa dessa frågor till beslutsfattarna.

Militären och klimatet

I en artikel i Svenska Dagbladet skrev professor Thomas Steinfeld "Miljö-

moralismen leder fel – se de verkliga bovorna" (20190825). Han påpekar att "den amerikanska militären, den största enskilda energiförbrukaren i världen, bränner upp hela 48 miljoner liter olja per dag. Det är ungefär lika mycket som hela Sverige använder på samma dag."

Svenska försvarsmakten anger i sina miljöredovisningar att drivmedel står för 83 procent av militärens klimatpåverkan genom koldioxidutsläpp därav bidrar flyget med 70 %. Ett JAS-plan drar 1.2 - 4 kg bränsle per sekund. Under åren 2013 - 2017 har utsläppen ökat från 154 320 till 225 978 ton. Nu har försvarsmakten beslutat att inte längre redovisa sina koldioxidutsläpp.

Ingela Mårtensson

Källa: SIPRI

Foto: Jeanne Menjoulet / <https://www.flickr.com/photos/jmenj/>

Klimatrörelsen fortsätter att växa och det är dags att ställa frågor om den militära verksamheten. Hur kommer den militära upprustningen att påverka klimatet? Det är mycket oklart huruvida militär verksamhet ingår i klimatavtalet från Paris.

Så här ser det ut på allt fler håll i världen. Vindkraften som energikälla växer kraftigt men nyligen satte Försvarsmakten stopp för en stor satsning i Hanöbukten. Beslutet är ett av de mest flagranta beslut som den rödgröna regeringen tagit, menar Birger Schlaug.

”Militär verksamhet har fått frisedel i klimatdebatten”

Sjuhundra vindkraftverk. Fem procent av Sveriges hela elförsörjning. Placering i en begränsad del av Hanöbukten. I ett område som klassificerats som riksintresse för vindkraft.

En investering på mångmiljardbelopp. För klimatet, för miljön, för hållbarhet. Allt var klappat och klart. Miljö- och marköverdomstolen hade godkänt. Liksom Naturskyddsföreningen. Men Försvarsmakten hade invändningar. Och försvarsminister Hultqvist, som fått alltmer inflytande i den rödgröna regeringen, drev igenom ett nej.

Den som fick i uppdrag att kommunicera stoppet för vindkraften var miljöminister Karolina Skog (MP). Hon fick i uppdrag att göra det dagarna före jul 2016. Dagarna före jul ger viss garanti för att frågan snabbt skall försvinna från den offentliga debatten.

Absurditeten i beslutsgången pynades med att att den tidigare chefen för Sydkustens Marinkommando Bo Wranker, som utrett frågan, hade kommit fram till att vindkraftparken mycket väl skulle kunna samexistera med Försvarsmaktens övningar i Hanöbukten. Det område som skulle

nyttjas till vindkraften var klart begränsat.

Vindkraftparken skulle, medan den byggdes, genererat 5000 arbetstillfällen. Planer på högskoleutbildning för vindkraftteknik gick i stöpet. Långsiktigt än värre: eltillförseln till södra Sverige hade kunnat säkras i en tid när överföringskapaciteten från vattenkraften i norr varit ett ständigt problem. Cirka 90 procent av all vindkraft finns i Norrland. Det är i andra delar av Sverige den behövs som mest. I det här fallet var det svenska stora elförbrukande företag – privata såväl som statliga – som ville ta ansvar.

Vindkraftprojektet låg helt i linje med hur regeringen pläderat i klimatfrågan. Eva-Lena Ulvsfält, gruppleddare i Miljöpartiet i Sölvesborg var uppgiven, rent av uppriven: "Jag är besviken, ledsen och uppgiven. Vi har väntat på det här i fyra år och många här har arbetat hårt, inte bara politiker utan även privatpersoner och kommunen." Sölvesborgs dåvarande kommunalråd Heléne Björklund (S) meddelade i Sydöstran att det var en mycket tung dag för Sölvesborg: "Jag upplever det som att försvaret spelat ett fulspel för att få sin vilja fram." Blekinge hade redan då en arbetslöshet på över 10 procent. Någon har kallat området för Sveriges Twin Peaks, i ett hörn långt från allfartsvägen.

Mitt tydliga intryck är att känslan av att vara förlorare på globalisering och urbanisering var större där än någon annanstans i Sverige. En grogrund för berättigt missnöje, som skapat framgång för partier som Sverigedemokraterna.

Beslutet om att stoppa planerna är ett av de mest flagranta beslut som den rödgröna regeringen tagit. I konkurrens med vägran att skriva under FN-konventionen om förbud mot kärnvapen och beslutet att underteckna världslandsavtalet med Nato. Lägg till det en enorm anslagshöjning för militär upprustning och anpassning till Natos krav. En majoritet i riksdagen håller på att formas för att det militära anslaget skall bli 2 procent av BNP, vilket motsvarar 8 procent av statens utgifter. Hur har man mage?

Så ser läget ut. När skolan och vården krackelerar, klyftan mellan landsbygd och storstad vidgas och det i retoriken hävdas att klimatfrågan måste prioriteras. Sverige 2019, ett land där krigsretoriken tagit överhand, långt från Inga Thorson. Långt från kravet på ett kärnvapenfritt Norden. Långt från kampen inom FN mot kärnvapen. Här talas och skrivs mer om krig än om fred, mer upprustning än om nedrustning, mer om konfliktskapande än om konfliktlösning. Vi måste vända på detta!

När jag tar elcykeln, istället för bilen, till järnvägsstationen pågår övningar med JAS Gripen över mitt huvud. På

Foto: Alan Wilson, <https://www.flickr.com/photos/ajw/1970/>

Vi uppmuntras ta cykeln istället för bilen samtidigt som kostnader och utsläpp från militär verksamhet motiveras på svaga grunder.

en tiondels sekund påverkas klimatet mer än jag gjort om jag tagit bilen.

Det är som om militär verksamhet fått frisedel i klimatdebatten.

Det talas ofta om klimatångest, men jag förvånas över hur så många som

---

"Kommer utsläppen av koldioxid att minska per capita? Svar: nej. Kommer målet att nå 20 ytterligare miljarder till militära att uppnås? Ja, om detta råder det ökad samstämmighet. Hur har man mage?"

---

deltar på samma sida som jag i klimatdebatten tycks blunda för att de åtgärder vi vill sätta in för att "rädda klimatet" motverkas av den militära satsningen och blir totalt meningslösa om kärnvapenkrig bryter ut. Atomvintern, som skulle bli följden av att partiklar hindrar solstrålningen från att

nå oss, må sänka Jordens medeltemperatur dramatiskt men är ett uselt sätt att förhindra den globala uppvärmningen.

När Nobels fredspris 2017 delades ut till ICAN, den internationella koalitionen mot kärnvapen var det många ögon som tårades då den då åttiofemåriga Setsuko Thurlow – överlevande efter Hiroshima – berättade om sin livslånga kamp mot detta helvetiska vapen för massmord. Tårar och röda ögon zoomades in av tevekamerorna. Kungligheter, eliter från kultur, näringsliv och politik. Alla tycktes berörda. I en stund av godhet. I en stund när andra intressen fick vila. I en stund när de som arbetat så intensivt för en FN-konvention som förbjuder kärnvapen ärades. Med pengar, applåder. Och tårar av rörelse. I en stund när så många hoppades att land efter land skulle skriva på.

Att Sverige skulle kunna bli ett av de länder som ens skulle fundera på huruvida konventionen till slut skulle skrivas på kändes då minst sagt främmande. Men så blev det.

Sverige sa nej. För kärnvapen ingår i Natos doktrin. Natos generalsekretär Jens Stoltenberg hade under 2018 års upplaga av Folk och Försvar i Sälen meddelat att svensk påskrift skulle få

konsekvenser. Vilka då? Tja, kanske skulle Sverige få problem med reservdelar till JAS? Kanske skulle Saabs ramavtal på 4200 miljoner kronor gällande pansarskottet AT4 och granatgeväret Carl-Gustaf? Kanske skulle dålig stämning uppstå i de Nato-organ där Sverige redan deltar utan att väljarna fått säga sitt... Kanske skulle USA tacka nej till försvarsminister Peter Hultqvists inbjudan – han hade just varit i USA – att få tillgång till mark för att kunna öva mer i vårt land.

Sjalva närmandet till Nato hade redan blivit den socialdemokratiska försvarsministerns personliga, mycket framgångsrika, kamp. Kanske skulle han inte tilldelats den amerikanska militärmaktens Merit of Legion när han avslutade sitt värv. Sverige ÖB har redan tilldelats denna hedersbetygelse.

När detta skrivs är det ännu oklart vem som får fredspriset 2019. Greta Thunberg är nominerad. Klimatfrågan är stor och växande. Och avgörande

för våra möjligheter att i framtiden kunna bygga goda samhällen där frihet och demokrati råder. Vi lever i ett avgörande tidevarv. I just det tidevarvet anses att vi har råd att öka militäranslagen på några få år med 20 miljarder kronor. Sätt det i relation till att regeringen och dess samarbetspartier har kommit överens om att - förutom att återställa de 2,1 miljarder som försvann från miljöbudgeten förra året då M-KD:s budget gick igenom i riksdagen - tillföra 800 miljoner till klimat- och miljö.

Kommer miljömålen, som riksdagen slagit fast, att nås? Svar: nej. Kommer de ekologiska fotavtrycken att minska? Svar: nej. De kommer att öka i år också, precis som förra året.

Kommer utsläppen av koldioxid att minska per capita? Svar: nej. Kommer målet att nå 20 ytterligare miljarder till det militära att uppnås? Ja, om detta råder det ökad samstämmighet. Hur har man mage?

Sverige har blivit en del av spiralen av vanvett - den där spiralen som så lätt kan gå överstyr.

Och som drar resurser från såväl de socialt motiverade som de miljö- och klimatrelaterade investeringar som så väl behövs om vi skall kunna värna demokrati och hållbarhet. I en tid när samhället blir allt mer sårbart, när skolan och vården blöder, när rättssystemet kräver ökande resurser. Hur har man mage?

När ett regeringsparti gått till val med affischer och annonser där begreppet NU var det centrala. Att NU skulle betyda en militär upprustning av aldrig skådat slag var det nog ingen som föreställde sig. De begränsade ekonomiska resurserna satsas på militär upprustning som ökar de klimatrelaterade utsläppen och drabbar vatten, mark och människors livsvillkor. Hur har man mage?

Birger Schlaug

News Oresund/Flickr/Creative commons

Vi har ett regeringsparti som gick till val med affischer och annonser där begreppet NU var det centrala. Att NU skulle betyda en militär upprustning av aldrig skådat slag var det nog ingen som föreställde sig.

Freds rörelsen bjuder militarismen motstånd

Ned med vapnen, låter Bertha von Suttner sin huvudperson Martha utbrista i romanen med samma namn från 1889. Bertha växte upp i en familj med starka militära traditioner som hon beundrade från barnsben. Men den vuxna erfarenheten av krigens humanitära kostnad gjorde henne till fredsaktivist och som sådan inspirerade hon senare till instiftandet av Nobels Fredspris.

I Stina Oscarsons dramatisering av boken får vi följa huvudpersonens växande insikt om att ena partens seger leder till den andres hämnd som leder till nytt angrepp som leder till... En obruten kedja som vi känner igen från historien och framåt med den skillnaden att dagens vapen har kapacitet och slagkraft som är otroligt mycket starkare och utrustad med teknologi för djävulsk precision att döda.

Vi lever i en tid med vanvettig militär eskalering världen över. Det som pågår är den största patriarkala kraftmätningen i vår tid driven av den mest lönsamma affärsidé som finns, vapenindustrin! Till alla miljarder som vapenproducenter lägger på tillverkning av vapensystem och kringutrust-

ning tillkommer ett antal miljarder för lobbying att sälja dem.

Nyligen fick vi veta att Sveriges försvaret får den största upprustningen på många år när regeringen i augusti 2019 gick med på en kraftig höjning av anslagen fram till 2025. Varför river en sådan prioritering av skattemedel inte upp himmel och jord? Varför får det vältuggade argumentet om ”osäkert omvärldsläge”, med bland annat Rysslands annektering av Krim i trolig åtanke, ständigt upprepas utan att någon rodnar?

I sina uttalanden sår försvarsminister Peter Hultqvist osäkerhet i ena änden och förespeglar trygghet med militära muskler i den andra. Sverige planerade försvarsutgifter har inte varit så stora sedan 1940-talet – men då var det krig i Europa! Ett tacksamt tecken i tiden är, 130 år efter Bertha von Suttners bok, att Göran Greider höjer sin röst i Dalademokraten och utbrister ”återuppliva antimilitarismen”.

Freds r örelserna har alltid kämpat i motvind och till och med häcklats för att inte ha större inflytande eller starkare röst gentemot det militärindustriella komplexet. Men idag finns det två

frågor som redan uppmärksammats av civilsamhället och som kan komma att aktivera många fler människor: Sveriges regerings vägran att ratificera FN:s globala förbud mot kärnvapen och de ökade farhågorna för militarismens inverkan på klimat och miljö.

Från att kärnvapenfrågan legat på en avlägsen och ogripbar politisk nivå i den militära maktbalansen mellan stormakter innebar Nobels Fredspris till Ican 2017 en ögonöppnare för de humanitära följderna av en användning. Många fler fick klart för sig vilken enorm kapacitet till global förstörelse kärnvapen representerar och att denna potentiella fara gäller allt på jorden; vi ingår alla i det slutna systemet av luft, vatten, jord.

I sitt Sommar i P1 2018, upprepade Beatrice Fihn chef för ICAN, ”ju längre tid som kärnvapen finns desto mer ökar risken att de används”.

Om kärnvapen representerar den ultimata momentana förstöraren, pågår en lågintensiv påverkan på vår miljö och klimat till följd av militär verksamhet. Vi vet att militarismen tär kolossalt på jordens resurser, att vapenutveckling medför enorm nedsmutsning av mark, luft och vatten vid

tillverkning, testning och naturligtvis användningen i krig. Bara i Sverige har det sedan början av 2000-talet varit en kraftig expansion av stora samordnade krigsövningar med Natoländer och andra stater, från Norrbotten till Skåne.

Vi är förskonade från krig i vårt land, men bidrar här och på andra ställen i världen med gigantiska utsläpp till lands, sjöss och till atmosfären vid dessa militärövningar. Hur stora utsläppen är och hur de kan addera till ökade CO₂-halten och därmed förvärra pågående klimatkris är det ingen som vet. Vet Försvarsmakten? Försöker Försvarsmakten hitta vägar att minska utsläppen? Eller förlitar man sig på tekniska innovationer i framtiden såsom inblandning av biobränsle? Med ökad försvarsbudget kommer naturligtvis de ekologiska fotavtrycken bli ännu större, har man gjort en konsekvensanalys?

Kärnvapnets vara eller inte vara har för många kommit att ses som en moralisk, en existentiell fråga. På samma sätt kan man se den ökande militarismen inte bara som en politisk fråga utan som ett långsamt växande existentiellt hot mot vår värld. Det finns

Foto: Svenska Mässan/CC

På mässan Kunskap & Framtid. Försöker Försvarsmakten hitta vägar att minska utsläppen? Eller förlitar man sig på förhoppningar om framtida tekniska innovationer?

inga segrar att vinna utan den andres underkastelse och troliga framtida hämnd. K-G Hammar, före detta ärkebiskop, ifrågasätter tanken att man kan rusta till fred. Fred skapas där rättvisa finns, där människor känner sig trygga och kan planera framtiden för

sig själv och sin familj. Säkerhet med varandra inte mot varandra.

Tanken är utopisk, men måste tänkas och näras: Vi måste börja tänka fred. Människor vill leva i en fredlig värld. Planera för fred!

Ingalill Ek

Krisen pågår – vad gör vi?

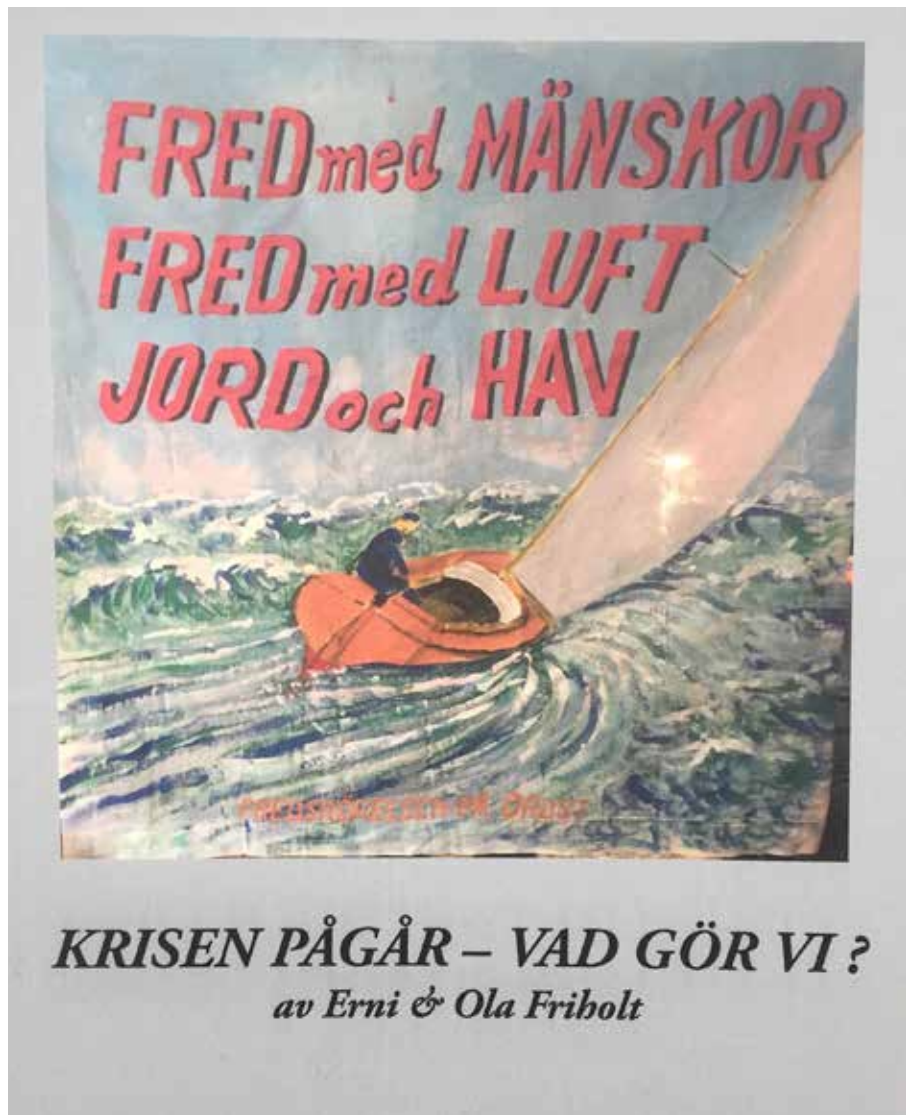
Erni och Ola Friholt, Fredsrörelsen på Orust, reagerar med sin skrift *Krisen pågår – vad gör vi?* på broschyren som hela Sverige fick i sina brevlådor förra året: Om krisen eller kriget kommer. Avsändaren var Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Där listas upp vad som kan hända när vårt urbana samhälle – närmast 100 procent beroende av ett fungerande elnät – bryter ihop.

Hamstra, det är myndighetens goda råd. Med nästan lekfulla illustrationer målar broschyren även upp det värsta, kriget. Där syns skjutande soldater, stridsvagnar, helikoptrar och ett örlogsfartyg med krigsflygplan i luften. Människor och maskiner i strid visas, döda eller döende lyser med sin frånvaro.

”Om Sverige blir angripet av ett annat land kommer vi aldrig att ge upp”. Håll ut till varje pris låter parollen. Kommande våldshandlingar verkar vara oundvikliga.

Friholts ifrågasätter myndighetens broschyr grundligt. Allting kan inte fortsätta på samma sätt så som myndigheten utgår ifrån, krisen pågår redan, Sverige har hamnat i ett högteknologiskt sårbart tillstånd. Ett levande samhälle måste utvecklas, anser Erni och Ola, främst gäller det jordbruket (maten) och energin. Hur har Sverige kunnat bli så sårbart? Kortfattade historiska tillbakablickar ges. Att öka det militära försvaret för att försvara detta sårbara samhälle liknar ett självmordsprojekt, landet blir nämligen hjälplöst, påpekar Erni och Ola, till exempel vid cyberattacker eller sabotage mot kraftledningarna och deras knutpunkter.

Medborgarna bör bli aktiva, hitta vägar för att minimera och förebygga konflikter. Inte ett ord nämns om det i myndighetens broschyr, konstaterar Friholts. På nationell nivå borde myndigheten påminna oss om Alfred Nobel och hans testamente. Där föreskriver han vilka förutsättningar en fredspris-

Krisen pågår – vad gör vi? Förlag: Irene publishing. Boken kan rekvideras från Ola eller Erni Friholt, Torget 1, Stocken, 474 92 Ellös. Telefon 0304-51215 och 073-907 27 17. E-post ola.friholt@gmail.com och ernifriholt@gmail.com

tagare måste uppfylla: ”pristagaren ska ha verkat för folkförbrödring, anordnande av fredskongresser och minskning av stående arméer” (en appell till nedrustning!).

I det avslutande kapitlet ”Folkförbrödring med förhinder” behandlar Friholts Sveriges rysskräck med kunskap och stor inlevelse. Positiva exem-

pel ges på hur diplomati och kulturkontakter kan bidra till en förändring.

– Det vore roligt om det kom igång studiecirkel med vår text som underlag, där finns många uppslag till diskussioner. Vi skulle kunna komma och tillsammans utveckla de korta påståendena vidare, svarade Ola på frågan om vem de vill nå med sin skrift.

Susanne Gerstenberg

Ett öppet brev om militärens kostnader

Till Förvarsutskottet, Förvarsdepartementet, Utrikesdepartementet, de politiska partierna och försvarsberedningen

I dagarna yrkar de borgerliga partierna på att försvarsberedningens förslag till ökade militärutgifter skall antas i sin helhet av regeringspartierna, som anser att ökningen är för hög.

Därför planeras ett gemensamt utspel av den samlade borgerlighetens sextioprocetiga representation i riksdagen för att genomföra försvarsberedningens förslag.

Det finns emellertid många belegg för att säkerhetsläget inte alls kräver någon ökning av Sveriges militärutgifter.

1. Yrkandet på anslagsökningar vilar inte på en analys av fakta från fredsforskningen utan på vapenindustrins och militärsamfundets egenintressen som är kraftigt representerade i Sveriges riksdag.

2. Det av svenska staten grundade och finansierade forskningsinstitutet SIPRI (Stockholm International Peace Research Institute) konstaterar i sin årsbok över rustningskostnaderna 2018 att USA:s rustningsbudget uppgick till 649 miljarder dollar, och ökande. Detta utgör 36 procent av världens totala rustningskostnader.

Frankrikes rustningsbudget omfattade 63,8 miljarder dollar.

Storbritanniens kostnader var 50 miljarder dollar, tätt följda av Tysklands.

De 27 Natostaternas samlade mi-

litärutgifter passerar 900 miljarder dollar per år, och ökar, vilket innebär en världsdominans med 52,8 procent av världens totala militära utgifter.

3. På sjätte plats i rustningsligan står Ryssland med 61,4 miljarder dollar 2018, och minskande. Rysslands andel av världens kostnader var 3,4 procent, cirka en tiondel av USA:s. Större militärbudget har alltså USA, Kina, Saudiarabien, Indien och Frankrike.

4. Det Londonbaserade forskningsinstitutet International Institute for Strategic Studies (IISS) har i sina årsböcker från 1991 till 2017 konstaterat att Rysslands utgifter för rustningar stadigt minskat och att dess flotta i Östersjön 2017 bestod av en enda ubåt och åtta mindre och medelstora ytfartyg. (Senare har två fregatter tillkommit). Ryssland har alltså ingen operativ förmåga i Östersjön.

För jämförelse kan nämnas att Natos marina närvaro i Östersjön 2017 var 16 ubåtar och 30 större ytfarkoster. Numera kryssar också ett av USA:s hangarfartyg med eskortfartyg i Östersjön.

5. IISS redovisar i sina årsböcker "The Military Balance" och nämner att EU på plats i Europa förfogar över permanenta militära styrkor om två miljoner man.

Detta kan jämföras med Rysslands totala stående trupper utgör åttahundratusen man, utspridda från Sankt Petersburg till Vladivostok, med viss tonvikt på Mellanöstern,

där ryska styrkor deltar i Syrienkriget i enlighet med FN-stadgan.

6. Natostaternas samlade befolkningsunderlag är cirka fem gånger större än Rysslands 145 miljoner, vilket tillsammans med ekonomisk och teknologisk styrka utgör en överlägsenhet ifråga om uthållighet.

7. Dessa fakta ger en bild av ett underlägset Ryssland utan förmåga (eller dumdristighet) att hota Europa, Östersjöområdet eller Sverige. Det är därför ytterst förvånande och oacceptabelt att riksdagsmajoriteten vill driva igenom en stor militär upprustning.

Vilka parter påverkar riksdagen utifrån och inifrån via olika slags rådgivare?

8. Slutligen borde riksdagspartierna inse och påtala att militärmakten står för en mycket kraftig miljö- och klimatpåverkan genom sina tunga stridsfordon, överljudsplan och pansrade flytetyg i mer än veckolånga kraftsamlade militärmanövrer tillsammans med Natostaters miljöförstörande stridskrafter. Dessa utsläpp hemlighålls, olagligen?

I dessa dagar av starka behov av klimatåtgärder tycks dessa kortfattade faktauppgifter inte alls medge vare sig den vanliga felaktiga säkerhetsbeskrivningen eller förslaget till upprustning med pengar som skulle behövas för klimatomställningar och välfärd.

Stocken, på Orust, den 12 augusti 2019

Erni och Ola Friholt

Foto: Halandsposten

Fackeltåget arrangerades av Kvinnor för fred i Laholm och gick igenom staden på FN-dagen för eliminering av kärnvapen 26 september.

Fackeltåg i Laholm

På årets FN-dag för eliminering av kärnvapen den 26 september gick ett fackeltåg genom Laholm. Ett 40-tal personer stod sedan på Stortorget med facklor och lyssnade på Jasmine Darbans tal som ni får ta del av nedan. Hon är en 17-årig student på stadens gymnasium och härstammar från Iran.

”Visste ni att varje gång ett land provspränger kärnvapen skickar Hiroshimas borgmästare fortfarande ett personligt brev till respektive lands statschef. Han berättar om händelserna den sjätte augusti 1945. Och han ber ländernas ledare att sluta.

Jag är säker på att alla är bekanta med den fruktansvärda händelsen i Hiroshima som lämnade direkt någonstans mellan 90–120 000 dödsoffer efter sig, därefter tusentals skadade och missbildade. Civila människor precis som vi. Men vi har inte lärt oss av historien. Länder hotar med kärnvapen och fortsätter att utveckla vapen som är kraftfullare än den mänskliga hjärnan kan begripa. Vi är nu två minuter i midnatt, och hotet från kärnvapen har aldrig varit så stort som det är idag.

Varför slutar vi inte utveckla kärnvapen om det är ett så stort hot mot mänskligheten?

Jag vill att ni ska fundera över frågan. Vad är syftet med kärnvapen? Krig och

död, hur kan det vara någonting vi vill orsaka? Jag är en person som försöker se fördelar och nackdelar med allt, men jag ser verkligen inte en enda fördel med kärnvapen. Jag tror att vi alla är överens om att vi vill undvika krig, och hur kan det ske när vi fortsätter på detta sätt?

Vi måste hitta fredliga lösningar på våra konflikter. Vi måste tala med varandra, trots våra skiljaktigheter. Ni vuxna är våra förebilder, de vi ser upp till. Hur ska vi förväntas att komma överens när inte ens Sveriges politiker kan kompromissa i mindre frågor. Framförallt måste vi sätta stopp för den stora maktkampen om vem som har starkast vapen i världen, för risken är stor att dessa hamnar i fel händer. Med Donald Trump i Vita huset har USA blivit mer oförutsägbart.

I maj förra året drog sig USA ur kärnenergiavtalet med Iran vilket ökar risken för att Iran utvecklar kärnvapen. Detta kan leda till fler rustningar och oroligheter i mellanöstern. Det är

2019! Vi kan inte låta människor som Trump sitta vid makten och äventyra världsfreden. Det är dags att tänka på hur vi vill att jordens framtid ska se ut. Är inte min generation värdig ett lika bra liv som ni har?

Vi lever inte i en god värld, det går inte att motsäga. Varje dag sker handlingar av människor som är baserade på ren ondska. Därför måste vi stoppa utvecklingen av kärnvapen helt och hållet.

Jag ställde mig själv frågan Vad kan jag som enskild människa göra? Jag är ingen Greta Thunberg, men jag är någon som kan göra något. Det var Sverige som först tog initiativ till konventionen om ett totalt kärnvapenförbud i juli 2017. Ändå har Sverige inte tagit någon ställning alls. Hur kommer det sig egentligen. Det är inte så att vi är för kärnvapen i Sverige, vi är helt enkelt bara fega.

Vi är 27 länder från att införa ett totalt kärnvapenförbud i världen. Ändå gör vi ingenting för att vi är rädda för vad konsekvenserna kommer att bli ifall vi tar ställning. Jag vill att Laholm ska bli den första kommunen att ta ställning i denna fråga. Jag vill att vi ska bli en förebild och en start för någonting bra i Sverige. Jag vill att vi ska blicka framåt.

Låt oss aldrig glömma Hiroshima och Nagasaki. Tack.”

Jasmine Darban

Klimat och försvar på EU-möte

”Det finns en direkt koppling mellan klimatförändringar och försvars- och säkerhetsfrågor”, sade EU:s utrikesrepresentant Federica Mogherini vid det informella mötet med EU:s försvarsministrar i Helsingfors i augusti i år. För första gången togs klimatet kopplat till säkerhet och försvar upp vid ett möte med EU:s försvarsministrar.

Det gäller de stora energimängder som förbrukas av världens försvarsmakter. Kriget medför naturligtvis enorm miljöförstöring och energiförbrukning, men också militärens övningar och upprustning förbrukar mängder av energi och förorsakar koldioxidutsläpp.

Ett budskap från Federica Mogherini vid försvarsministermötet var att även militären måste bidra till minskade koldioxidutsläpp och minska beroendet av kol och olja.

Det gäller också klimatförändringar kopplat till säkerhetsaspekter. Klimatförändringar kan förvärra situationen i konfliktområden. Det finns undersökningar som pekar på att påverkan av klimatförändringar i många områden sammanfaller med fragila stater. Om klimatet fortsätter att försämrats kan områden bli obeboeliga och orsaka svält och stora flyktingströmmar.

Sambandet mellan klimatförändringar och fred och konflikter uppmärks-

sammats på flera håll idag. Ett möte på SIDA i våras hade som tema sambandet mellan mål 13 (bekämpa klimatförändringarna) och mål 16 (fredliga och inkluderande samhällen) i FN:s Agenda 2030. Och vid bland annat SIPRI pågår forskning om klimat och säkerhet.

Vid försvarsministermötet poängterade Finlands försvarsminister att det krävs samarbete i hela världen i dessa frågor och det rådde enighet om att försvaret påverkas.

Måtte denna insikt även nå Sverige, där fokus på senare tid har legat på ökade anslag till det militära försvaret.

Sylvia Rönn

Militariseringen av Östersjöområdet

Kvinnor för Freds medlemmar inbjuds till seminarium i Gävle den 16 - 17 november. Seminariet äger rum i Färneboskolans lokal i Baltic-huset. Möjlighet till övernattning finns på Vandrarhemmet Gamla Gefle. Allt ligger inom gångavstånd från stationen.

Lördag den 16 november kl 10 - 18

Medverkande: Hamngruppen i Gävle, Erik Danielsson, Kärnkraftsfritt Bottenviken, och My Leffler, KFF samt Ulla Klötzer, Kvinnor för Fred i Finland och initiativtagare till Östersjöuppropet.

På kvällen planerar vi att ordna mat till självkostnadspris och mingel.

Söndag den 17 november kl 9 - 12

Sammanfattning och diskussion. Hur går vi vidare?

I samband med seminariet kommer KFF:s styrgrupp Samla att ha möte fredagen den 15 november, även det i Baltic-huset.

Medlemmar som har lång resväg till Gävle erbjuds ett resebidrag. Kontakta kansliet 076-1172797 eller info@kvinnorforfred.se.

Kärnvapenhotet

Är ett kärnvapenkrig möjligt? Det var rubriken för ett panelsamtal på Globala torgets stora scen under årets bokmässan i Göteborg. Det kom att handla både om den oroande utveckling vi ser idag och hoppet om att saker och ting ibland kan vända snabbare än vi tror.

Ingela Mårtensson från Kvinnor för Fred var moderator och gästades av Maj Britt Theorin, socialdemokratisk politiker samt nedrustningsambassa-

dör 1982-91, och Gunnar Westberg, medlem i Läkare mot Kärnvapen från starten 1982 och president i dess internationella organisation 2004-08.

Foto: Ofog/Flickr/Creative commons

Kampen mot kärnvapnen fortsätter genom decennierna. Bilden är från en fredsfestival i samband med kärnvapentester i Frankrike 2006. 20000 människor deltog.

Westberg var även medgrundare av ICAN, (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) år 2004.

Seminarier ägde rum 26 september, ett mycket lämpligt val av datum, då denna dag har utropats som FN:s internationella dag för kärnvapens avskaffande.

Är avskaffandet av kärnvapen en utopi? blev naturligt nog Ingela Mårtenssons första fråga.

Maj Britt Theorin ansåg att det inte behöver vara en utopi, utan beror helt på vad man vill och vad man gör. Hon trodde inte att hon själv skulle hinna uppleva dagen då kärnvapen avskaffas, men kanske hennes barnbarn. För att det ska inträffa är den folkliga opinionen mycket viktig!

Tillvänjning till kärnvapen

Gunnar Westberg påminde sig år 1990, då Michail Gorbatsjov och Ronald Reagan var överens om lägga ner sina kärnvapenarsenaler. Detta var ett tillfälle då det hade varit möjligt att genomföra idén. Det skedde dock inte p.g.a. den tillvänjning till kärnvapen som skett i alla dåvarande kärnvapenstater. I dag är vi längre bort från från avskaffande av kärnvapen än vi var 1990. Westberg ville dock påminna om, att det man betraktar som utopier kan bli verklighet. I decennier var det en utopi att Sovjetunionen skulle upplösas och Berlinmuren rivas. Ändå skedde det, och dessutom mycket mera plötsligt än man hade trott.

Ingela Mårtensson påminde om att det nästa år, 2020, är 50 år sedan icke-spridningsavtalet för kärnvapen trädde i kraft. Då detta avtal slöts fanns det fem kärnvapenmakter i världen: USA, Storbritannien, Frankrike, Sovjetunionen och Folkrepubliken Kina. Dessa stater förband sig att inte överföra kärnvapentechnologi till andra länder och att minska och på längre sikt avveckla sina egna kärnvapen. Övriga stater förband sig att inte utveckla kärnvapen.

Vad har hänt sedan dess?

Maj Britt Theorin konstaterade: I stället för fem kärnvapenmakter har vi nu

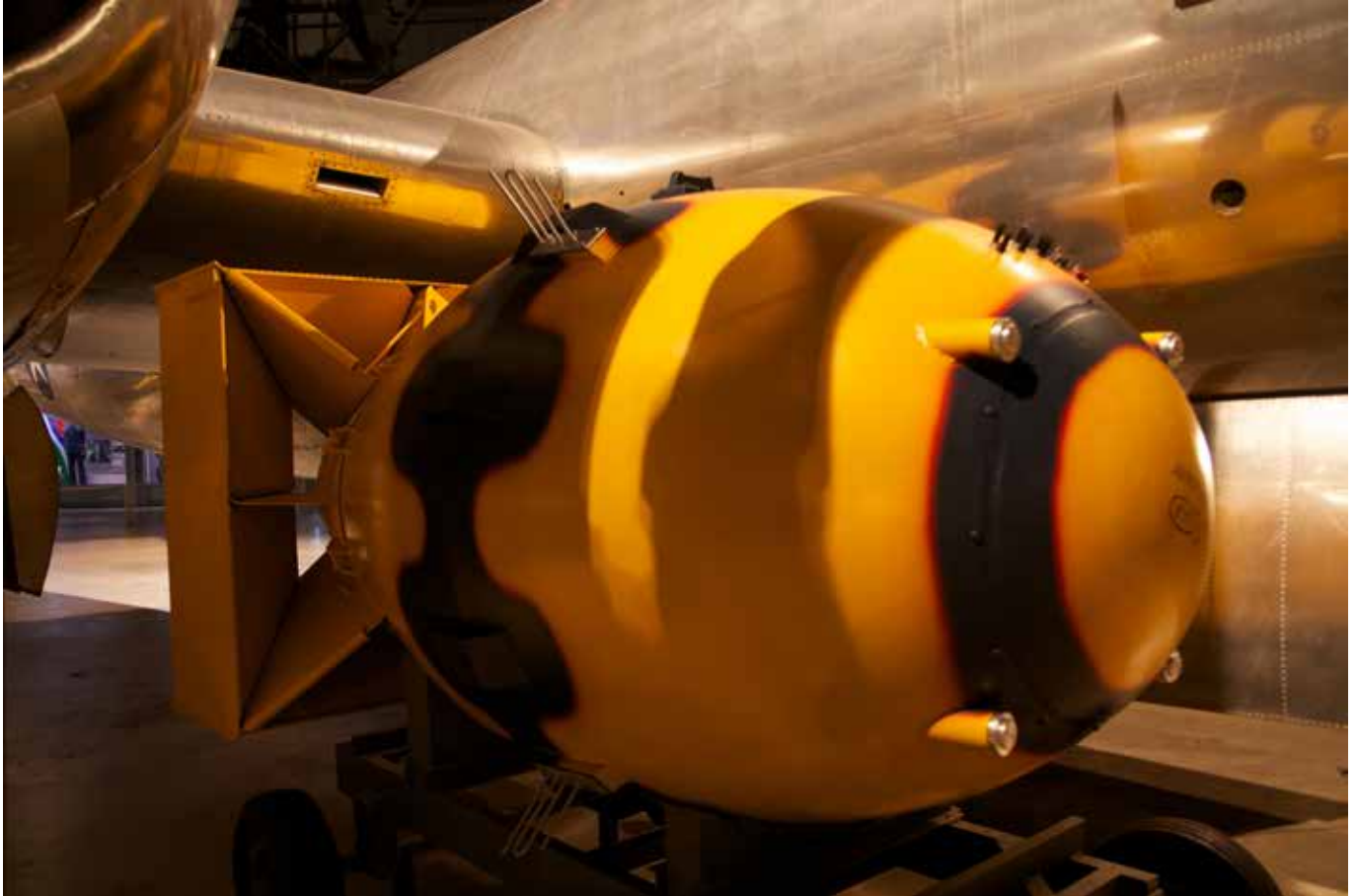

Foto: catrinhaf/Flickr/Creative commons

Fat Man på National Museum of the USAF i Dayton, USA. Fat Man var namnet på den typ av atombomb som USA släppte över Nagasaki den 9 augusti 1945. Plutoniumet är omslutet av en sprängladung.

nio. Nordkorea som undertecknade fördraget 1985 lämnade det 2003 och meddelade 2005 att landet hade utvecklat kärnvapen. Indien och Pakistan har aldrig undertecknat fördraget. Israel, som på goda grunder misstänks ha kärnvapen har heller aldrig undertecknat fördraget. "I 50 år har vi förlitat oss på löftet från de fem ursprungliga kärnvapenstaterna om att seriöst förhandla fram en modell för avveckling", säger Theorin.

Canberrakommissionen, en oberoende expertgrupp bestående av 16 män och en kvinna (M-B Theorin själv) som tillsattes av Australiens regering 1995 hade i uppdrag att utarbeta en realistisk plan för en kärnvapenfri värld. Man sammanfattade sitt förslag i tretton punkter som alla anslöt sig

till, men man hade ingen tidplan. En sådan är nödvändig, anser Theorin. "Vi har inte tid att vänta i 50 år till!"

Färre men mer effektiva

Antalet kärnvapen har visserligen minskat sedan 1970, men man har bytt ut de gamla mot nyare, mer effektiva. De ursprungliga kärnvapenstaterna anser att deras monopol fortfarande gäller.

99 procent av södra halvklotet består av kärnvapenfria zoner liksom 77 procent av övriga områden.

Minst 25 gånger har det varit nära att kärnvapen utlösts av misstag av olika anledningar som tekniska problem eller felbedömningar på grund av till exempel alkoholmissbruk eller drogerberoende. Detta är bevisade incidenter, det kan finnas fler.

2017 antog FN:s generalförsamling en konvention om förbud mot kärnvapen. Varför? Vad har hänt?

Kärnvapenstaterna tolkar icke-spridningsavtalet som ett fördrag som ger just dem rätt att inneha kärnvapen. Enl. Gunnar Westberg trodde man före avtalets tillkomst att det snart skulle finnas 20 kärnvapenstater. Nordkorea är hittills det enda land som i efterhand hoppat av avtalet och de är knappast påverkbara.

En värld utan kärnvapen skulle innebära en större trygghet för alla, även de nuvarande kärnvapenstaterna.

Fram till i dag har 27 länder ratificerat avtalet, senast Ecuador. Många menar att förbudet är meningslöst om kärnvapenstaterna inte skriver under, och det kommer de inte att göra.

Westberg menar, att det viktiga med förbudet är dess påverkan på opinionen. Han jämför med förbudet mot personminor. USA skrev inte under avtalet, men har ändå slutat med nya mineringar.

Enligt uppgift överväger Nederländerna att signera avtalet. "Om ett Nato-land skriver under, men inte Sverige, vilken skam!" utbrister Westberg.

Regeringen kan signera

Maj Britt Theorin påpekade, att om 50 stater ratificerar resolutionen, blir det lagligt bindande. Just nu finns det ingen majoritet i Sveriges riksdag för en ratificering, men regeringen kan skriva under avtalet, vilket skulle vara en markering även om det inte går vidare till ratificering. Theorin håller med om, att det vore en skam för Sverige att stå utanför ifall 50 länder ratificerar.

Om kärnvapenländerna inte kommer fram med en tydlig tidplan för avveckling, då de nästa år ska diskutera avtalet vid sin översynskonferens, blir det en ännu viktigare markering av den svenska regeringen att signera FN-resolutionen om kärnvapenförbud.

I ett upprop till FN:s generalför-

samling inför dess nästa möte kräver fler än hundra tidigare politiker, diplomater och militära befälhavare aktiv handling mot de ökade riskerna kring kärnvapen. Bland annat vänder de sig till USA och Ryssland som de största kärnvapenmakterna och uppmanar dem att ta på sig nya åtaganden. Bland undertecknarna återfinns generaler och f.d. försvarsministrar från Nato-länder.

Kan USA och Ryssland förenas och leda avvecklingen av kärnvapen?

Gunnar Westberg hoppas, att det återigen ska bli lika möjligt som det var år 2000.

Maj Britt Theorin tycker att kunskapen om de medeldistansvapen som finns utplacerade i Europa och bara kräver 5 minuter från avfyrning för att träffa sina mål i Ryssland eller NATO-länder borde ge en tankeställare till både USA och Ryssland.

Blir det kärnvapenkrig?

Vad blir slutsatsen av det som kommit fram under detta seminarium? Är det möjligt att ett kärnvapenkrig kan utbryta?

Maj Britt Theorin: Tyvärr inte bara möjligt, utan sannolikt.

Gunnar Westberg: Det är mindre sannolikt nu än på 80-talet, men det finns en ökande risk.

Frågestund

Efter seminariet fanns det möjlighet att samlas kring tebordet för att ställa frågor till seminariedeltagarna. Maj Britt Theorin utvecklade då sina farhågor om att kärnvapen kan avfyras av misstag och därmed starta ett krig. Hon hänvisade till fysikprofessorn Max Tegmark, verksam vid Massachusetts Institute of Technology. Tillsammans med andra välmeriterade vetenskapsmän har han utgått från de incidenter som hittills inträffat då kärnvapen varit några minuter från att avfyras av misstag och ren tur eller hjältemodiga insatser av personer som tänkt själva och trotsat gällande order har räddat mänskligheten.

Gruppen har beräknat sannolikheten för att liknande saker ska hända igen och att vi då kanske inte har tur med oss. Enligt Max Tegmark är risken för att dö i ett kärnvapenkrig en på tre! Ett mycket skrämmande scenario som borde få även den mest härdade kärnvapenförespråkare att tänka efter ordentligt.

Lena Angviken

Kvinnor för fred fanns som vanligt på plats på Bokmässan i Göteborg, med monter uppe på Globala torget.

LOKALGRUPPER och medlemmar i styrgruppen Samla

HUDIKSVALL

- My Leffler
- E-post: my.helsingland@hotmail.com

GÖTEBORG

- Ingela Mårtensson
- E-post: ingela_martensson@hotmail.com

HALMSTAD/LAHOLM

- Susanne Gerstenberg
- E-post: susanne.gerstenberg@telia.com
- Lena Angviken
- E-post: lena.angviken@telia.com

KIRUNA

- Gun-Britt Mäkitalo
- E-post: gbmakitalo@gmail.com
- Edla Lantto
- Telefon: 0980-802 26, 073-050 94 43

SKÅNE

- Jea Jonsson
- E-post: jea@tomelilla.nu

STOCKHOLM

- Sylvia Rönn
- E-post: sylvia.ronn@kvinnorforfred.se

UPPSALA

- Ingalill Ek
- E-post: ingalill.s.ek@gmail.com
- Merit Aguirre
- E-post: merit.aguirre@gmail.com

Kvinnor för fred ingår bland annat i följande fredsnätverk och organisationer:

Operation 1325, UN women, OSSE-nätverket, Forum Syd, ICAN, Nätverket för kärnvapenedrustning, Sveriges Fredsråd, Kommittén för Västsaharas kvinnor, Glöm aldrig Pela och Fadime, Helga Henschens Vänner och Elin Wägnersällskapet.

KONTAKTKVINNOR

GÖTEBORG

Gun Holmertz
E-mail: gun.holmertz@telia.com
Tel: 070-757 53 27, 031-330861

HALMSTAD/LAHOLM

Agneta Eriksson
E-mail: agnetama@gmail.com
Tel: 035-12 91 50

HÖÖR

Anne Rosberg
E-mail: anne.ros@telia.com
Tel: 0413-55 13 22

KIRUNA

Eva Jonsson
E-mail: evannakristin@gmail.com
Tel: 0706444316

LYSEKIL

Inger Sterneskog
E-mail: sterneskog@gmail.com
Tel: 0702677685

SUNDSVALL

Hjördis Johansson
E-mail: hjordisi.j@telia.com
Tel: 060-17 42 42
Måna Wibron
E-mail: mana.wibron@designmmm.nu
Tel: 0762833454

UPPSALA

Kersti Ertem
E-mail: kersti.ertem@bredband.net
Tel: 0702172343

VÄSTERÅS

Inger Widell
E-mail: inger.widell06@bredband.net
Tel: 0706701557

ÖREBRO

Helena Sunvisson
E-mail: helena@sunvisson.se
Tel: 0733189043

ÖSTERSUND

Eivor Nordman
Tel: 073-073 81 05, 063-12 88 57

ÖSTHAMMAR

Inger Blomstrand
E-mail: inger12595@gmail.com
Tel: 017-34 63 33, 070-260 71 27

Sverige ställer upp på Natos krav

Regeringen har tillsammans med Centern och Liberalerna (30/8) beslutat att öka den militära budgeten successivt till 84 miljarder kronor 2025. Det betyder att dess andel av BNP ökar från 1.0 procent (2018) till minst 1.5 procent (2025). Årets budget har höjts med nio miljarder och uppgår till 56 miljarder och nu ska den höjas ytterligare med 28 miljarder fram till 2025.

Hur kan det komma sig att Sverige behöver denna enorma upprustning?

Svaret på frågan är med all sannolikhet Nato. På Natos toppmöte 2014 beslöts att alla medlemsstater ska avsätta minst två procent av BNP till nationellt försvar. Det ska ske under åren fram till 2024.

Sverige har under senare år dragits allt mer in i Nato. De riksdagspartier som vill att Sverige ska bli medlemmar kräver att Sverige också ska avsätta två procent av BNP till försvaret. Nu har tydliga regeringen också sällt sig till denna linje.

Det betyder att de närmaste fem åren kommer det att ske en väsentlig militarisering av Sverige såväl som övriga Europa. Hur kommer det att påverka klimatet? Finns sådana beräkningar över huvud taget?

På EU:s möte för försvars- och utrikesministrar i Helsingfors 29 – 30 augusti konstaterades att det finns en direkt koppling mellan klimatförändringar och försvars- och säkerhetsfrågor.

Kan försvarsminister Peter Hultqvist tala om hur försvarets koldioxidutsläpp kommer att öka med denna upprustning? Hur rymmer det med Parisavtalet som kräver att utsläppen ska minska de kommande tio åren?

Uttalande från Kvinnor för fred författat av Ingela Mårtensson, 2019-09-14

Som medlem i Kvinnor för fred stöttar du fredsarbete och kvinnors rättigheter

Årsavgiften är 170 kronor, som stödmedlem betalar du 100 kronor. Pengarna sätts in på bankgiro: 768-6066. Ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Följ Kvinnor för freds arbete på kvinnorforfred.se, Facebook och Twitter.

Adress: Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27,
mobil 076-117 97 27
E-post: info@kvinnorforfred.se

Medlemmarna får sex tidningar per år. Två tematidningar, som den du håller i din hand, och fyra medlemsblad.